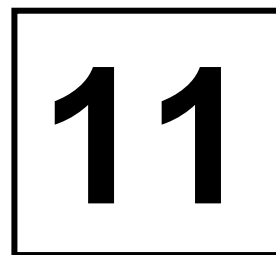

ยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการป่าผลิตแบบมีส่วนร่วมของพหุภาคี

: กรณีศึกษาบ้านนาผาแก้ว เมืองมะหาไซ แขวงคำม่วน

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

STRATEGY TO DEVELOP MULTILATERAL PARTICIPATION IN MANAGEMENT OF THE
PRODUCTION FOREST : A CASE STUDY IN PHA KAEW VILLAGE, MAHAZAI DISTRICT,
KHAMMOUANE PROVINCE, LAO PEOPLE DEMOCRATIC REPUBLIC

สมพร พิเศษยาพอน*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุเทพ การุญย์ลัญจกร**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการและแนวทางการจัดการป่าผลิต 2) สร้างยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการป่าผลิตแบบมีส่วนร่วมของพหุภาคี 3) ประเมินยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการป่าผลิตแบบมีส่วนร่วมของพหุภาคีสำหรับบ้านนาผาแก้ว เมืองมะหาไซ แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และ 4) ปรับปรุงและเผยแพร่ยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการป่าผลิตแบบมีส่วนร่วมของพหุภาคี กลุ่มเป้าหมายจำนวน 61 คน เลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัญหาป่าผลิตถูกทำลายไปจำนวนมาก ความอุดมสมบูรณ์ของป่าผลิตลดลง สัตว์ป่ามีจำนวนลดน้อยลง ชีวนานาพันธุ์ลดลง ขาดการปลูกต้นไม้ทดแทน ประชาชนขาดความรู้ ความเข้าใจในกฎ ระเบียบข้อบังคับของป่าผลิต คณะกรรมการคุ้มครองป่าที่แต่งตั้งขึ้นมีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบไม่ชัดเจนในการปฏิบัติงานทั้งภาครัฐและประชาชน กรรมการชุดนี้ไม่มีเอกชนเข้าร่วม ความต้องการในการจัดการป่าผลิต พบว่า ให้ประชาชนในชุมชนรู้จักการใช้ทรัพยากรป่าผลิตอย่างคุ้มค่า ต้องการให้มีการฟื้นฟูและพัฒนาป่าผลิต ต้องการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายในการอนุรักษ์ป่าผลิต และต้องการให้ภาครัฐ เอกชน และประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการป่าผลิต และแนวทางการจัดการป่าผลิตแบบมีส่วนร่วมของพหุภาคี พบว่า มีข้อเสนอดังนี้: จัดกิจกรรมปลูกจิตสำนึกให้คนในชุมชนในการใช้ทรัพยากรจากป่าผลิตอย่างคุ้มค่า จัดกิจกรรมรณรงค์ฟื้นฟูและพัฒนาป่าผลิต จัดกิจกรรมส่งเสริมการสร้างเครือข่ายในการอนุรักษ์ป่าผลิต และจัดกิจกรรมให้ภาครัฐ เอกชน และประชาชนเข้าถึงการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการป่าผลิต

* นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากิจการป่าผลิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

** กรรมการบริหารหลักสูตรสาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากิจการป่าผลิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

2. ยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการป่าผลิตแบบมีส่วนร่วมของพหุภาคีที่สร้างขึ้นร่วมกัน ประกอบด้วย การกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดภารกิจ การกำหนดเป้าประสงค์ (Goal) การกำหนดวัตถุประสงค์ การกำหนดตัวชี้วัด และการกำหนดยุทธศาสตร์ ยุทธศาสตร์ที่กำหนดขึ้นคือ ยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการป่าผลิตแบบมีส่วนร่วมของพหุภาคี ประกอบด้วย 4 โครงการคือ 1) โครงการฟื้นฟูป่าผลิต 2) โครงการจัดสรรพื้นที่รับผิดชอบในการจัดการป่าผลิตแบบมีส่วนร่วม 3) โครงการเพาะพันธุ์กล้าไม้ และ 4) โครงการเสริมสร้างศักยภาพของประชาชนและชุมชนท้องถิ่นในการจัดการป่าผลิตแบบมีส่วนร่วม

3. ผลการประเมินยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการป่าผลิตแบบมีส่วนร่วมของพหุภาคีในบ้านนาผาแก้ว เมืองมะหาไซ แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่พัฒนาขึ้นพบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก

ABSTRACT

The purposes of this study were: 1) to investigate the problem state, needs and guidelines of production forest management, 2) to create a strategy to develop multilateral participation in management of the production forest, 3) to assess the strategy to develop multilateral participation in management of the production forest for the Na Pha Daew village, Mahazai district, Khammaouane province, Lao People's Democratic Republic, and 4) to revise and disseminate the strategy to develop multilateral participation in management of the production forest. The target group was of 61 people selected by purposive sampling. The instruments used in study were a structured interview and a rating scale questionnaire. Statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean and standard deviation.

The findings were as the following.

1. The problem states disclosed that a lot of production forest has been destroyed; richness of it has been reduced; a number of wild lives and bio-species have ben decreased; there has been a lack of reforestation; people lacked knowledge and understanding of rules and regulations of production forest. The appointed forest protection committee members from both the public sector and people themselves had unclear role and responsibility in performance; and they did not include any member from the private sector. The needs of production forest management revealed that people in the community needed to know how to use forest product resources effectively; needed to have the production forest revived and developed; needed the promotion of creating a network for conservation of production forest; and needed of participation in management of the production forest from the public and private sectors and people themselves. The guidelines of multilateral participation in management of the production forest disclosed that the activity to cultivate awareness in the community people should be arranged for them to know how to use resources from the production forest effectively and that the arrangements of activities in launching a program for reviving and developing the production forest, in promoting the creation of a network in conservation of it, and in participating in management of the production forest by public and private sectors and people themselves are required.

2. The strategy to develop multilateral participation in management of the production forest created by people participation consists of vision, mission, goal, objectives, key performance indicators and strategy. The strategy is of developing the multilateral participation in management of the production forest comprising 4 projects: 1) reviving the

production forest; 2) allocating the responsible area in participatory management of the production forest; 3) breeding and seedling for planting; and 4) enhancing the capability of people and local community in participatory management of production forest.

3. The result of assessing the developed strategy to develop multilateral participation in management of the production forest in the Na Pha Kaew village, Mahazai district, Khammouane province, Lao People's Democratic Republic as a whole was at high level.

บทนำ

ป่าผลิตเป็นศูนย์รวมของสรรพชีวิต เป็นที่ก่อกำเนิดสายน้ำ ชีวิตพืชและสัตว์ที่หลากหลายอีกทั้ง เป็นที่พึ่งพิงและให้ประโยชน์แก่มนุษย์มาแต่โบราณกาล เพราะป่าผลิตช่วยรักษาความสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ควบคุมสภาพดินฟ้าอากาศ กำบังลมพายุ ป้องกันบรรเทาอุทกภัย ป้องกันการพังทลายของหน้าดิน เป็นเสมือนเขื่อนธรรมชาติที่ป้องกันการตื้นเขินของแม่น้ำลำคลอง เป็นแหล่งดูดซับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์และเป็นโรงงานผลิตออกซิเจนขนาดใหญ่ เป็นคลังอาหารและยาสมุนไพร และป่าไม้ยังเป็นแหล่งศึกษาวิจัยและเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของมนุษย์ นอกจากนี้ ในผืนป่าผลิตยังมีสัตว์ป่านานาชนิดซึ่งมีประโยชน์ต่อมนุษย์และสิ่งมีชีวิตอื่นๆ ในหลายลักษณะ ได้แก่ การรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ เช่น การควบคุมปริมาณสัตว์ป่าให้อยู่ในภาวะสมดุล การช่วยแพร่พันธุ์พืช การควบคุมแมลงศัตรูพืช เป็นแหล่งสร้างปุ๋ยให้กับดินในป่าผลิต (กรมป่าไม้ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. 2549 : 29)

ป่าผลิตเป็นแหล่งพันธุกรรมที่หลากหลาย เป็นแหล่งอาหารของมนุษย์และสัตว์อื่นๆ จึงนับว่าป่าผลิตให้คุณประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่มวลมนุษย์เป็นอย่างมาก หากป่าผลิตลดลงเรื่อยๆ ย่อมเป็นบ่อเกิดความทุกข์ยากแก่ชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์และสัตว์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สาเหตุสำคัญของการลดลงของพื้นที่ป่าเกิดจากจำนวนประชากรในประเทศที่เพิ่มขึ้นและการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจทำให้ประชาชนใช้ประโยชน์จากป่าผลิตมากขึ้น ทั้งในลักษณะของการเป็นที่อยู่อาศัย การตัดไม้เพื่อการค้า การใช้และการเผาพื้นที่ป่าเพื่อการเกษตร การเปลี่ยนพื้นที่ป่าเป็นพื้นที่ท่องเที่ยว เช่น สถานที่พักผ่อน สถานตากอากาศ และสนามกอล์ฟ เป็นต้น รวมถึงการกว้านซื้อที่ดินเพื่อการเก็งกำไร นอกจากนี้ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของรัฐ ได้แก่ การสร้างเขื่อน การตัดถนน และการเดินสายไฟแรงสูงเป็นสาเหตุหนึ่งของการทำลายพื้นที่ป่าผลิตเป็นบริเวณกว้าง การเกิดไฟป่ายังทำให้สูญเสียพื้นที่ป่าผลิตและทำให้กล้าไม้เล็กๆ ถูกทำลายเป็นจำนวนมาก เนื่องจากประชาชนเผาป่าเพื่อหาของป่า การล่าสัตว์และการเผาไร่ พื้นที่ป่าผลิตมีแนวโน้มลดลงมาโดยตลอด ส่วนหนึ่งเกิดจากสภาพภูมิอากาศที่เอื้ออำนวยให้เกิดไฟป่าผลิต อีกส่วนหนึ่งอาจเกิดจากขาดประสิทธิภาพในการดูแลและควบคุมไฟป่าผลิตของหน่วยงานรัฐ และขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเฝ้าระวังไฟป่า ของพื้นที่ป่าอนุรักษ์ในการรักษาเสถียรภาพเชิงนิเวศวิทยาและขาดการอนุรักษ์ความหลากหลายด้านชีววิทยา เพื่อใช้เป็นสถานที่พิเศษ สำหรับการพักผ่อนหย่อนใจและเป็นแหล่งความรู้ทางการศึกษา ดังนั้นกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้พยายามขอความร่วมมือและการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและบริหารจัดการป่าผลิต เพื่อให้สามารถใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน เพื่อลดความขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนโดยให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการพื้นที่ป่าผลิตบางส่วนและให้ชุมชนสามารถอยู่อาศัยและทำกินได้อย่างถูกต้องเหมาะสม การสูญเสียทรัพยากรป่าไม้ย่อมส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ และประโยชน์ที่จะได้รับจากทรัพยากรป่าผลิตทั้งที่เป็นประโยชน์ในปัจจุบันและอนาคต ดังนั้นในการประเมินการสูญเสียทรัพยากรป่าผลิตจะประเมินจากมูลค่าประโยชน์ของป่าที่คำนึงถึงประโยชน์ทั้งในปัจจุบันและอนาคต (แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา گلยกรรมและป่าไม้ สปป. ลาว. 2554 : 15)

ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในอดีตที่ผ่านมารัฐบาลมองว่า ทรัพยากรธรรมชาติเป็นสมบัติของ รัฐ รัฐมีอำนาจกำหนดรูปแบบและแนวทางในการจัดการผ่านกลไกต่างๆ โดยเฉพาะกลไกที่ผ่านทางกฎหมาย ทำให้การจัดการทรัพยากรไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร รัฐยังขาดพื้นฐานความเข้าใจในการจัดการทรัพยากรที่ต้องใช้ร่วมกัน เช่น ทรัพยากรป่าผลัด ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรประมงและสภาพแวดล้อมธรรมชาติ ซึ่งเป็นทรัพยากรประเภทที่มีการปล่อยให้การเข้าถึงทรัพยากรเป็นไปแบบเปิด ส่งผลให้ทรัพยากรป่าไม้ถูกทำลายลงอย่างรวดเร็ว จากสภาพปัญหาดังกล่าวแนวคิดในการพัฒนาป่าผลัดให้เป็นป่าชุมชนจึงเกิดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ลดความขัดแย้งระหว่างคนกับป่าและคนกับคน ในการจัดการทรัพยากรป่าผลัดจนนำไปสู่การเพิ่มพื้นที่ป่าไม้ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 20 ของพื้นที่ป่าทั้งประเทศ จากข้อมูลของกรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและป่าไม้ของ สปป. ลาว พบว่า มีพื้นที่ป่าขนาดเล็กหลายแห่งที่ถูกฟื้นฟูอนุรักษ์โดยชุมชนสืบทอดกันมา หลายชั่วคนอยู่มากมายป่าชุมชนเหล่านี้เน้นวัตถุประสงค์ เพื่อการอนุรักษ์แหล่งต้นน้ำหรือที่ซับน้ำของหมู่บ้านเพื่อเป็นแหล่งของปัจจัยสี่ ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนเอง รวมพื้นที่ป่าผลัดมากกว่า 10,000 แห่ง และมีพื้นที่มากกว่า 1 ล้านไร่ (กลไกกรรมและป่าไม้ สปป. ลาว. 2554 : 10) รัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้กำหนดยุทธศาสตร์ป่าผลัด สปป. ลาว ในปี พ.ศ. 2563 และกำหนดสิทธิเสรีภาพของประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการเข้ามามีบทบาทสำคัญในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนให้ประชาชนทุกกลุ่มมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจในการจัดการป่าผลัดและทรัพยากรที่เป็นประโยชน์ซึ่งจะบังเกิดผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองและความมั่นคงทางเศรษฐกิจสังคมและการเมือง จากปัญหาดังกล่าวหากชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าไม้ ประชาชนสามารถนำทรัพยากรป่าผลัดมาใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่าและยั่งยืน โดยการที่ช่วยกันมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ในการอนุรักษ์ป่าผลัดอย่างต่อเนื่อง อันจะนำไปสู่ความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้ต่อไปในอนาคต (แผนยุทธศาสตร์การพัฒนารูปแบบป่าไม้ สปป. ลาว. 2554 : 21)

ปัญหาการนำทรัพยากรป่าผลัดที่มีอยู่อย่างจำกัดมาใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวาง โดยไม่รู้จักประหยัด ไม่คำนึงถึงอนาคต ไม่มีแผนการจัดการที่เหมาะสม ทรัพยากรป่าผลัด ที่เหลืออยู่จึงอยู่ในสภาพที่เสื่อมโทรม อีกทั้งยังก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สังคมและเศรษฐกิจตามมา ดังนั้นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของ สปป. ลาว ได้มีการกำหนดแนวทางอย่างกว้างๆ ในการแก้ไขปัญหาโดยให้แนวคิดในการป้องกัน รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เสื่อมโทรมโดยการนำนโยบายและมาตรการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่จัดทำขึ้นมาปรับแนวคิดในการพัฒนาแผนไปสู่การปฏิบัติ โดยเน้นถึงการบูรณาการและบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชาติ โดยการมีส่วนร่วมของภาคส่วนระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนในการวางแผนจัดการและกำหนดแผนปฏิบัติการในพื้นที่ร่วมกัน แต่ในทางปฏิบัติก็ยังไม่สามารถหยุดยั้งการทำลายป่าผลัดลงได้ เมื่อเป็นเช่นนี้แนวทางในการจัดการทรัพยากรป่าไม้จึงเริ่มเปลี่ยนแปลงไปจากแนวคิดที่ว่าทรัพยากรป่าไม้ธรรมชาติเป็นของรัฐเท่านั้นที่จะควบคุมและจัดสรรทรัพยากรไปสู่รากฐาน ไปสู่การยอมรับแนวคิดใหม่ว่า ทรัพยากรเป็นของปวงชนและเป็นภาระหน้าที่ร่วมกันของชุมชนและรัฐที่จะต้องรักษาและจัดการทรัพยากรอย่างสมดุล ยั่งยืนและเป็นธรรม แนวทางในการจัดการทรัพยากรป่าผลัดให้คงความสมบูรณ์และตอบสนองความต้องการของคนในสังคมอย่างเป็นธรรม ต้องอาศัยส่วนต่างๆ ของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินงานจัดการทรัพยากรป่าไม้ ภายใต้บทบาทหน้าที่ สิทธิ ความรู้ ความเสมอภาคทั้งในด้านความคิดและอำนาจในการตัดสินใจภายใต้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัด รัฐไม่สามารถจัดการได้เพียงลำพัง จึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ในเขตพื้นที่นั้นๆ ให้มีส่วนร่วมในการดูแลป่าผลัดโดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนารูปแบบการจัดการป่าผลัดจำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมจากหลายๆ ฝ่ายในเขตพื้นที่บ้านนาผาแก้ว เมืองมะหาไซ แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (แผนยุทธศาสตร์การพัฒนารูปแบบป่าไม้ สปป. ลาว. 2554 : 26)

ผู้วิจัยในฐานะเจ้าหน้าที่ป่าไม้ แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จึงมีความสนใจที่จะศึกษา ยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการป่าผลัดแบบมีส่วนร่วมของพหุภาคี : กรณีศึกษาบ้านนาผาแก้ว เมืองมะหาไซ แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาใช้แก้ไขปัญหาที่มีอยู่และเป็นการป้องกันปัญหา ด้าน การจัดการป่าไม้ที่จะเกิดขึ้นโดยการให้ทุกภาคส่วนเข้ามีส่วนร่วมในการจัดการป่าผลัดอย่างมีประสิทธิภาพและเกิด ประสิทธิภาพ บรรลุตามเจตนารมณ์ของทุกฝ่ายรวมทั้งเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้ยั่งยืนในอนาคตต่อไป

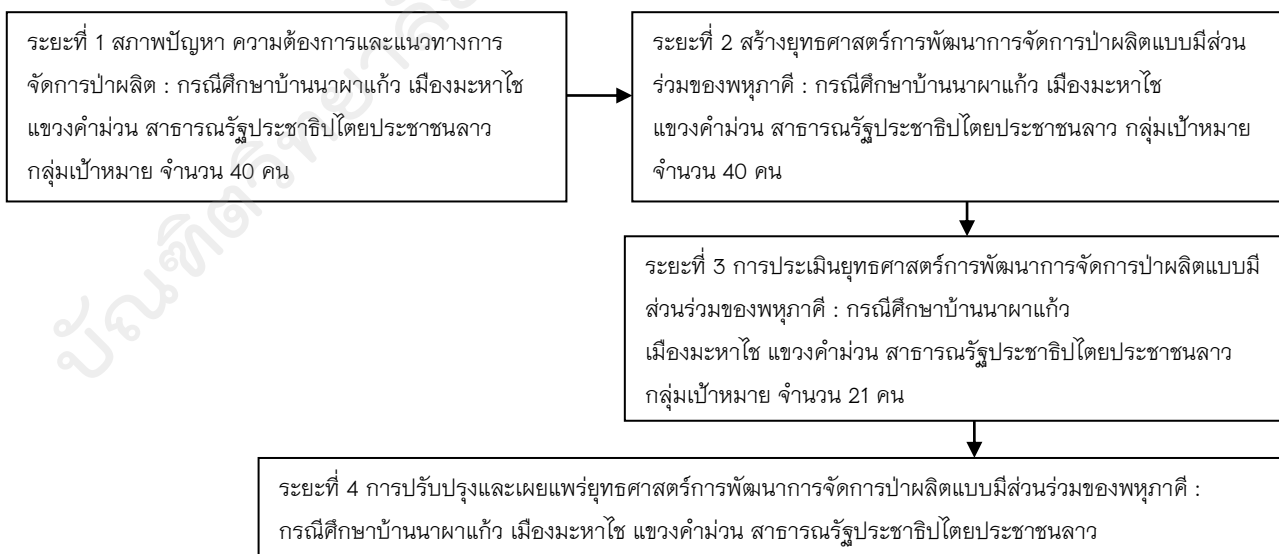
ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยเรื่องยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการป่าผลัดแบบมีส่วนร่วมของพหุภาคี : กรณีศึกษาบ้านนาผาแก้ว เมืองมะหาไซ แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัย ไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการและแนวทางการจัดการป่าผลัด : กรณีศึกษาบ้านนาผาแก้ว เมืองมะหาไซ แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
2. เพื่อสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการป่าผลัดแบบมีส่วนร่วมของพหุภาคี : กรณีศึกษาบ้านนาผาแก้ว เมืองมะหาไซ แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
3. เพื่อประเมินยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการป่าผลัดแบบมีส่วนร่วมของพหุภาคี : กรณีศึกษาบ้านนาผาแก้ว เมืองมะหาไซ แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
4. เพื่อการปรับปรุงและเผยแพร่ยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการป่าผลัดแบบมีส่วนร่วมของพหุภาคี : กรณีศึกษา บ้านนาผาแก้ว เมืองมะหาไซ แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการป่าผลัดแบบมีส่วนร่วม ของพหุภาคี : กรณีศึกษาบ้านนาผาแก้ว เมืองมะหาไซ แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีวิธีดำเนินการ 4 ระยะ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการการจัดการป่าผลัดใบมีส่วนร่วมของพหุภาคี : กรณีศึกษา บ้านนาผาแก้ว เมืองมะหาไซ แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นการวิจัยประเภทวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) ผู้วิจัยกำหนดวิธีการดำเนินการวิจัย 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการและแนวทางการจัดการป่าผลัด

ระยะที่ 2 การสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนา

ระยะที่ 3 การประเมินยุทธศาสตร์การพัฒนา

ระยะที่ 4 การปรับปรุงและเผยแพร่ยุทธศาสตร์การพัฒนา

1. ขอบเขตด้านเป้าหมาย

1.1 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการและแนวทางการจัดการป่าผลัด : กรณีศึกษา บ้านนาผาแก้ว เมืองมะหาไซ แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำนวน 40 คน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน/รองผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 5 คน แนวโฮมบ้าน จำนวน 5 คน ภาคีรัฐ จำนวน 10 คน ภาคเอกชน จำนวน 20 คน ได้แก่ ผู้ได้รับสัมปทาน จำนวน 2 คน และผู้ทำงานให้ผู้ที่ได้รับสัมปทาน จำนวน 18 คน โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

1.2 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการการจัดการป่าผลัดใบมีส่วนร่วมของพหุภาคี : กรณีศึกษาบ้านนาผาแก้ว เมืองมะหาไซ แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำนวน 40 คน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน/รองผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 5 คน แนวโฮมบ้าน จำนวน 5 คน ภาคีรัฐ จำนวน 10 คน ภาคเอกชน จำนวน 20 คน ได้แก่ ผู้ได้รับสัมปทาน จำนวน 2 คน และผู้ทำงานให้ผู้ที่ได้รับสัมปทาน จำนวน 18 คน โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

1.3 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ใช้ในการประเมินยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการการจัดการป่าผลัดใบมีส่วนร่วมของพหุภาคี : กรณีศึกษาบ้านนาผาแก้ว เมืองมะหาไซ แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำนวน 21 คน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน/รองผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 5 คน หัวหน้ากิจกรรมและป่าไม้ จำนวน 6 คน นักวิชาการ จำนวน 5 คน หัวหน้าทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวน 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการการจัดการป่าผลัดใบมีส่วนร่วมของพหุภาคี : กรณีศึกษา บ้านนาผาแก้ว เมืองมะหาไซ แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการและแนวทางการจัดการป่าผลัดใบมีส่วนร่วม เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การวิเคราะห์และสถิติที่ใช้เป็นแบบเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ระยะที่ 2 การสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนา เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบบันทึก เครื่องอัดเสียง กระดาษ และปากกา โดยใช้วิธีการประชุมเชิงปฏิบัติการ การวิเคราะห์และสถิติที่ใช้เป็นแบบเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ระยะที่ 3 การประเมินยุทธศาสตร์การพัฒนา เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด การวิเคราะห์และสถิติที่ใช้เป็นความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 4 การปรับปรุงและเผยแพร่ยุทธศาสตร์การพัฒนา การทำแผ่นพับ ประชาสัมพันธ์

การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

ระยะที่ 1 การสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับสภาพปัญหาความต้องการและแนวทางการจัดการป่าผลิตแบบมีส่วนร่วม

ระยะที่ 2 การสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนา โดยใช้วิธีการประชุมเชิงปฏิบัติการ

ระยะที่ 3 การสร้างแบบประเมินยุทธศาสตร์การพัฒนาเป็นแบบชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ระยะที่ 4 การปรับปรุงและเผยแพร่ยุทธศาสตร์การพัฒนา การทำแผนพับ ประชาสัมพันธ์

นำเสนอร่างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและแบบประเมินยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เสนอต่อประธานกรรมการและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของประธานกรรมการและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ให้ผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบหาค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหาความครอบคลุมสิ่งที่ศึกษาและภาษาที่ใช้ผู้เชี่ยวชาญ โดยมีเกณฑ์ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.50 ขึ้นไป ซึ่งผลการประเมินค่าความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญมีค่าเท่ากับ 1.00 ทุกข้อถือว่าข้อคำถามใช้ได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยนำหนังสือจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนครถึงกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ตามประเด็นคำถามและการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง
3. นำแบบสัมภาษณ์และแบบประเมินยุทธศาสตร์การพัฒนากลับไปคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์เพื่อดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนาการจัดการป่าผลิตแบบมีส่วนร่วมของพหุภาคี : กรณีศึกษา บ้านนาผาแก้ว เมืองมะหาไซ แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูล 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาการศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการและแนวทางการจัดการป่าผลิตแบบมีส่วนร่วม โดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ระยะที่ 2 การสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนา โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ระยะที่ 3 การประเมินยุทธศาสตร์การพัฒนา โดยใช้แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด การวิเคราะห์และสถิติที่ใช้เป็นความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 4 การปรับปรุงและเผยแพร่ยุทธศาสตร์การพัฒนา การทำแผนพับ ประชาสัมพันธ์ โดยการระดมความคิดเห็นร่วมกันแล้ววิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องยุทธศาสตร์การพัฒนาการจัดการป่าผลิตแบบมีส่วนร่วมของพหุภาคี : กรณีศึกษา บ้านนาผาแก้ว เมืองมะหาไซ แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยตามความมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

1. สภาพปัญหาป่าผลัดถูกทำลายไปจำนวนมาก ความอุดมสมบูรณ์ของป่าผลัดลดลง สัตว์ป่ามีจำนวนลดน้อยลง ชีวนานาพันธุ์ลดลง ขาดการปลูกต้นไม้ทดแทน ประชาชนขาดความรู้ ความเข้าใจในกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของป่าผลัด คณะกรรมการคุ้มครองป่าที่แต่งตั้งขึ้นมีบทบาทหน้าที่ที่รับผิดชอบไม่ชัดเจนในการปฏิบัติงานทั้งภาครัฐ และประชาชน กรรมการชุดนี้ไม่มีเอกชนเข้าร่วม ดังนั้นในการดำเนินงานจึงขาดการร่วมมือจากหน่วยงานๆ หลายส่วนที่เกี่ยวข้อง ความต้องการในการจัดการป่าผลัด พบว่า 1) ให้ประชาชนในชุมชนรู้จักการใช้ทรัพยากรป่าผลัดอย่างคุ้มค่า 2) ต้องการให้มีการฟื้นฟูและพัฒนาป่าผลัด 3) ต้องการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายในการอนุรักษ์ป่าผลัด และ 4) ต้องการให้ภาครัฐ เอกชน และประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการป่าผลัด และแนวทางการจัดการป่าผลัดแบบมีส่วนร่วมของพหุภาคี พบว่า มีข้อเสนอ ดังนี้ 1) จัดกิจกรรมปลูกจิตสำนึกให้คนในชุมชนในการใช้ทรัพยากรจากป่าผลัดอย่างคุ้มค่า 2) จัดกิจกรรมรณรงค์ฟื้นฟูและพัฒนาป่าผลัด 3) จัดกิจกรรมส่งเสริมการสร้างเครือข่ายในการอนุรักษ์ป่าผลัด และ 4) จัดกิจกรรมให้ภาครัฐ เอกชน และประชาชนเข้าถึงการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการป่าผลัด

2. ยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการป่าผลัดแบบมีส่วนร่วมของพหุภาคี : กรณีศึกษาบ้านนาผาแก้ว เมืองมะหาไซ แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่ได้จากการประชุมเชิงปฏิบัติการและลงความคิดเห็นร่วมกันเกี่ยวกับประกอบด้วย ชื่อยุทธศาสตร์ หลักการและเหตุผล เป้าหมายของยุทธศาสตร์ โครงการหรือกิจกรรมและการวัดและประเมินผลของยุทธศาสตร์ ผู้วิจัยได้เรียงลำดับความสำคัญของโครงการที่จะต้องเป็นการร่างก่อนหลัง ประกอบด้วย 1) โครงการฟื้นฟูป่าผลัด 2) โครงการจัดสรรพื้นที่รับผิดชอบในการจัดการป่าผลัดแบบมีส่วนร่วม 3) โครงการเพาะพันธุ์กล้าไม้ และ 4) โครงการเสริมสร้างศักยภาพของประชาชนและชุมชนท้องถิ่นในการจัดการป่าผลัดแบบมีส่วนร่วม ส่วนองค์ประกอบของโครงการ ประกอบด้วย 1) โครงการ/กิจกรรม 2) หลักการและเหตุผล 3) วัตถุประสงค์ 4) กลุ่มเป้าหมาย 5) ตัวชี้วัด 6) หน่วยงานที่รับผิดชอบ 7) งบประมาณ และ 8) การวัดและประเมินโครงการ

3. ผลการประเมินยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการป่าผลัดแบบมีส่วนร่วมของพหุภาคี : กรณีศึกษาบ้านนาผาแก้ว เมืองมะหาไซ แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่พัฒนาขึ้นพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการป่าผลัดแบบมีส่วนร่วมของพหุภาคี : กรณีศึกษาบ้านนาผาแก้ว เมืองมะหาไซ แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้วิจัยมีประเด็นที่นำมาอภิปราย 3 ประเด็น ดังนี้

1. สภาพปัญหาของป่าผลัดถูกทำลายไปจำนวนมาก ความอุดมสมบูรณ์ของป่าผลัดลดลง สัตว์ป่ามีจำนวนลดน้อยลง ชีวนานาพันธุ์ลดลง ขาดการปลูกต้นไม้ทดแทน ประชาชนขาดความรู้ ความเข้าใจในกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของป่าผลัด คณะกรรมการคุ้มครองป่าที่แต่งตั้งขึ้นมีบทบาทหน้าที่ที่รับผิดชอบไม่ชัดเจนในการปฏิบัติงานทั้งภาครัฐ และประชาชน กรรมการชุดนี้ไม่มีเอกชนเข้าร่วม ดังนั้นในการดำเนินงานจึงขาดการร่วมมือจากหน่วยงานๆ หลายส่วนที่เกี่ยวข้อง ความต้องการทางการจัดการป่าผลัด พบว่า 1) ให้คนในชุมชนรู้จักการใช้ทรัพยากรป่าผลัดอย่างคุ้มค่า 2) ต้องการให้มีการฟื้นฟูและพัฒนาป่าผลัด 3) ต้องการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายในการอนุรักษ์ป่าผลัด และ 4) ต้องการให้ภาครัฐ เอกชน และประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการป่าผลัด และแนวทางการจัดการป่าผลัดแบบมีส่วนร่วมของพหุภาคี พบว่า มีข้อเสนอ ดังนี้ 1) จัดกิจกรรมปลูกจิตสำนึกให้คนในชุมชนในการใช้ทรัพยากรจากป่าผลัดอย่างคุ้มค่า 2) จัดกิจกรรมรณรงค์ฟื้นฟูและพัฒนาป่าผลัด 3) จัดกิจกรรมส่งเสริมการสร้างเครือข่ายในการอนุรักษ์ป่าผลัด และ 4) จัดกิจกรรมให้ภาครัฐ เอกชน และประชาชนเข้าถึงการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการป่าผลัด ทั้งนี้เนื่องจากนายทุนพ่อค้าไม้ เจ้าของโรงเลื่อย เจ้าของโรงงานแปรรูปไม้ ผู้รับสัมปทานทำไม้และชาวบ้านทั่วไป ซึ่งทำการตัดไม้เพื่อเอาประโยชน์จากเนื้อไม้ทั้งที่ถูกและไม่ถูกกฎหมาย

ปริมาณป่าไม้ที่ถูกทำลายนับวันจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ตามอัตราจากการเพิ่มจำนวนประชากร ยังมีประชาชนเพิ่มขึ้นเท่าใด ความต้องการใช้ไม้ก็เพิ่มขึ้น เช่น ไม้ในการปลูกสร้างบ้านเรือน เครื่องมือ เครื่องใช้ในการเกษตร เครื่องเรือน และถ่านในการหุงต้ม การบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อเข้าครอบครองที่ดิน เมื่อประชากรเพิ่มสูงขึ้น ความต้องการใช้พื้นที่เพื่อปลูกสร้างที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินก็สูงขึ้นเป็นผลให้ประชาชนเข้าไปบุกรุกพื้นที่ป่า เพื่อให้เป็นแนวทางการพัฒนาป่าผลิตประชาชนต้องเข้าร่วมในกิจกรรมนั้น และมีความสำนึกในความเป็นเจ้าของ มีความตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรที่เข้าร่วมกันสร้างขึ้น ซึ่งเป็นแนวทางที่มุ่งแก้ไขปัญหาค่าขาดแคลนทรัพยากรป่าผลิต สอดคล้องกับผลการวิจัยของ บุญเพ็ง วงศ์หล่อบุญธรรม (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ กรณีศึกษา : ประชาชนในนครหลวงเวียงจันทน์ พบว่า ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในระดับปานกลางและสภาพปัญหาในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ พบว่า ประชาชนเข้าร่วมกันตัดไม้ทำลายป่าเพื่อนำไม้มาทำบ้าน เครื่องเรือนซึ่งการที่ป่าไม้ถูกทำลายลงมากส่งผลให้เกิดปัญหาน้ำท่วม ป่าไม้ทรุดโทรม เนื่องจากประชาชนรู้เท่าไม่ถึงการณ์ในการละเมิดตัดไม้ทำลายป่า อีกทั้งประชาชนบางส่วนเห็นแก่ผลประโยชน์ที่ได้รับจากป่ามาก ทำให้ทำลายป่าโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่ติดตามมา แนวทางการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับกฎหมายที่ภาครัฐได้บัญญัติไว้เกี่ยวกับการตัดไม้ทำลายป่า แต่ไม่มีแนวทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมในหน่วยงานของท้องถิ่นที่รับผิดชอบ รัฐควรเพิ่มงบประมาณและบุคลากรในด้านนี้ให้เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่ รวมทั้งให้ความสำคัญในการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจและเห็นความสำคัญในการอนุรักษ์และเพิ่มพื้นที่ป่า รวมทั้งเกิดแนวคิดในการมีส่วนร่วมจัดการป่าผลิตและรับผิดชอบในพื้นที่ที่อยู่อาศัยอยู่ด้วย ยังสอดคล้องกับกฎหมายป่าไม้ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ฉบับปรับปรุง (2551 : 16) ได้กำหนดเขตรักษาป่าผลิต เป็นการรักษาป่าไม้ให้อุดมสมบูรณ์ เพื่อสนองความต้องการของการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมแห่งชาติและแก้ไขความยากจนของประชาชนและชนเผ่าต่างๆ ด้วยการกำหนดขอบเขตพื้นที่ป่าผลิต การสำรวจและจัดแบ่งป่าไม้ในเขตป่าผลิตเป็นเขตรักษาและพัฒนา การวางแผนกำหนดมาตรการรักษาและพัฒนาป่าผลิต การดำเนินการจัดการป่าผลิตตามแผนและมาตรการต่างๆ โดยที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม การดำเนินการตัดไม้และเก็บหาของป่าทำให้ถูกต้องตามขั้นตอนของระเบียบกฎหมาย การดำเนินการตรวจวัดและประเมินผล และการปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายเกี่ยวกับการรักษาป่าผลิต

2. ยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการป่าผลิตแบบมีส่วนร่วมของพหุภาคี : กรณีศึกษานานาผาแก้ว เมืองมะหาไซ แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่ได้จากการประชุมเชิงปฏิบัติการและลงความคิดเห็นร่วมกันเกี่ยวกับประกอบด้วย ชื่อยุทธศาสตร์ หลักการและเหตุผล เป้าหมายของยุทธศาสตร์ โครงการหรือกิจกรรมและการวัดและประเมินผลของยุทธศาสตร์ ผู้วิจัยได้เรียงลำดับความสำคัญของโครงการที่จะต้องเป็นการร่างก่อนหลัง ประกอบด้วย 1) โครงการฟื้นฟูป่าผลิต 2) โครงการจัดสรรพื้นที่รับผิดชอบในการจัดการป่าผลิตแบบมีส่วนร่วม 3) โครงการเพาะพันธุ์กล้าไม้ และ 4) โครงการเสริมสร้างศักยภาพของประชาชนและชุมชนท้องถิ่นในการจัดการป่าผลิตแบบมีส่วนร่วม ส่วนองค์ประกอบของโครงการ ประกอบด้วย 1) โครงการ/กิจกรรม 2) หลักการและเหตุผล 3) วัตถุประสงค์ 4) กลุ่มเป้าหมาย 5) ตัวชี้วัด 6) หน่วยงานที่รับผิดชอบ 7) งบประมาณ และ 8) การวัดและประเมินโครงการ ทั้งนี้เนื่องจากการมีส่วนร่วมของประชาชนร่วมทำ คือ การศึกษาค้นคว้าปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนตลอดจนความต้องการของประชาชน ร่วมคิดค้น คือ การสร้างรูปแบบ และวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาของประชาชน ร่วมวางนโยบายหรือแผนงานหรือโครงการหรือกิจกรรม เพื่อจัดแก้ไขปัญหาและความต้องการของประชาชน ร่วมตัดสินใจ คือ การใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนร่วม ร่วมจัดหรือปรับปรุง คือ การบริหารจัดการงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ร่วมลงทุน คือ กิจกรรมโครงการของประชาชนตามขีดความสามารถของตนเอง ร่วมปฏิบัติตามนโยบายและแผนงาน โครงการและกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมาย และร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ทำไว้ทั้งโดยภาครัฐ

เอกชนให้มีประโยชน์ได้ตลอดไปซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชฎาพร กมลกิจไพศาล (2553, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการจัดทำแผนชุมชนบ้านทางยาว หมู่ที่ 8 ตำบลคลองควาย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการจัดทำแผนชุมชนมี 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นตอน วิเคราะห์ชุมชน 2) ขั้นตอนการวางแผน 3) ขั้นตอนการดำเนินการ และ 4) ขั้นตอนการติดตามและประเมินผล แผนหมู่บ้านได้แบ่งแผนงานออกเป็นแผนพึ่งตนเอง แผนความร่วมมือ และแผนขอรับการสนับสนุน สำหรับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ชาวบ้านมีส่วนร่วมจัดทำแผนชุมชนระดับมากในขั้นตอนการวิเคราะห์ชุมชน โดยให้ข้อมูลปัญหาและความต้องการ และจัดลำดับความสำคัญของปัญหา ขั้นตอนการวางแผน ใช้วิธีประชุมประชาคมให้ชาวบ้านส่วนใหญ่เข้าร่วมกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และโครงการของประชาชน ขั้นตอนการดำเนินการผู้นำจะเป็นผู้ประสานกับหน่วยงานสนับสนุน ชาวบ้านจะเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมหรือเป็นสมาชิกโครงการ และขั้นตอนการติดตามและการประเมินผล ชาวบ้านมีส่วนร่วมน้อย ส่วนใหญ่ผู้นำจะเป็นผู้ติดตามและรายงานผล สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศุภศิษฐ์ ราชกรม (2554, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ในการจัดทำแผนการจัดการทรัพยากรชีวภาพชุมชน กรณีศึกษา บ้านบัว ตำบลกุดบาก อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร ผลการศึกษาพบว่า ยุทธศาสตร์การพัฒนา ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ ประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด เป้าหมาย กลยุทธ์ มาตรการ แผนงาน โครงการ และกิจกรรม และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พรพัฒน์ พรหมมงคล (2554 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการป่าผลัดใบป่าโปร่ง อำเภอออยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าผลัดใบ ผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในการระดมความคิด การดำเนินกิจกรรม การตัดสินใจ ร่วมตัดสินใจ วางแผนดำเนินงาน การให้การสนับสนุนด้านการเงิน สิ่งของและแรงงาน และการรับผลประโยชน์จากการจัดการป่าผลัดใบ

3. ผลการประเมินยุทธศาสตร์การพัฒนาก่อสร้างการจัดการป่าผลัดใบแบบมีส่วนร่วมของพหุภาคี : กรณีศึกษา บ้านนาผาแก้ว เมืองมะหาไซ แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่พัฒนาขึ้นพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่องยุทธศาสตร์การพัฒนาก่อสร้างการจัดการป่าผลัดใบแบบมีส่วนร่วมของพหุภาคี : กรณีศึกษา บ้านนาผาแก้ว เมืองมะหาไซ แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทาง ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 แผนกลไกกรรม – ป่าไม้ควรนำผลการวิจัยยุทธศาสตร์การพัฒนาก่อสร้างการจัดการป่าผลัดใบแบบมีส่วนร่วมของพหุภาคี : กรณีศึกษา บ้านนาผาแก้ว เมืองมะหาไซ แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ครังนี้ใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดเป็นแนวทาง วิธีการ แผนยุทธศาสตร์การจัดการป่าผลัดใบแบบมีส่วนร่วมของพหุภาคี เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างยั่งยืน

1.2 พนักงาน เจ้าหน้าที่ที่แผนกลไกกรรม – ป่าไม้ ต้องมีการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจในการจัดการป่าผลัดใบและพัฒนาหมู่บ้านอย่างยั่งยืนและมีความรับผิดชอบอย่างแท้จริง

1.3 ควรให้หน่วยงานที่รับผิดชอบสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมการจัดการป่าผลัดใบและพัฒนาหมู่บ้าน ซึ่งกิจกรรมการจัดการป่าผลัดใบและพัฒนาหมู่บ้านควรมีการวางแผนให้สอดคล้องตามวัฒนธรรม ประเพณี ประเด็นปัญหาในพื้นที่ ความต้องการของชุมชนและนโยบายของหน่วยงานที่รับผิดชอบ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยนำยุทธศาสตร์การพัฒนาก่อสร้างการจัดการป่าผลัดแบบมีส่วนร่วมของพหุภาคี : กรณีศึกษา บ้านนาผาแก้ว เมืองมะหาไซ แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวไปสู่การปฏิบัติจริงในพื้นที่ป่าผลัด

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการป่าผลัดเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน

2.3 ควรมีการศึกษาและพัฒนาตัวชี้วัดความสำเร็จของยุทธศาสตร์การพัฒนาก่อสร้างการจัดการป่าผลัดแบบมีส่วนร่วมของพหุภาคี : กรณีศึกษา บ้านนาผาแก้ว เมืองมะหาไซ แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

2.4 ควรมีการศึกษาการใช้ประโยชน์ของป่าผลัด สมุนไพรในเขตป่าผลัดของประชาชน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงกลาโหมและป่าไม้. แผนดำเนินงาน ด้านสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ 5 ปี ครั้งที่ 2 ปี ค.ศ. 2011-2015.

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว, 2549.

ชฎาพร กมลกิจไพศาล. กระบวนการจัดทำแผนชุมชนบ้านทางยาว หมู่ที่ 8 ตำบลคลองควาย อำเภอสามโคก

จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2553.

บุญเพ็ง วงศ์หน่อบุญธรรม. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ กรณีศึกษา : ประชาชนในนครหลวง

เวียงจันทน์ วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท. อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 2550.

แผนยุทธศาสตร์การพัฒนากสิกรรมและป่าไม้ สปป. ลาว. แผนยุทธศาสตร์แผนกสิกรรมและป่าไม้. นครเวียงจันทน์:

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว, 2554.

พรพัฒน์ พรหมมงคล. การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการป่าผลัดบ้านโป่งกุ่ม อำเภออดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่.

วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2554.

ศุภศิษฐ์ ราชกรม. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการจัดการทรัพยากรชีวภาพชุมชน กรณีศึกษา

บ้านบัว ตำบลกุดบาก อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. สกลนคร : มหาวิทยาลัย

ราชภัฏสกลนคร, 2554.

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร